

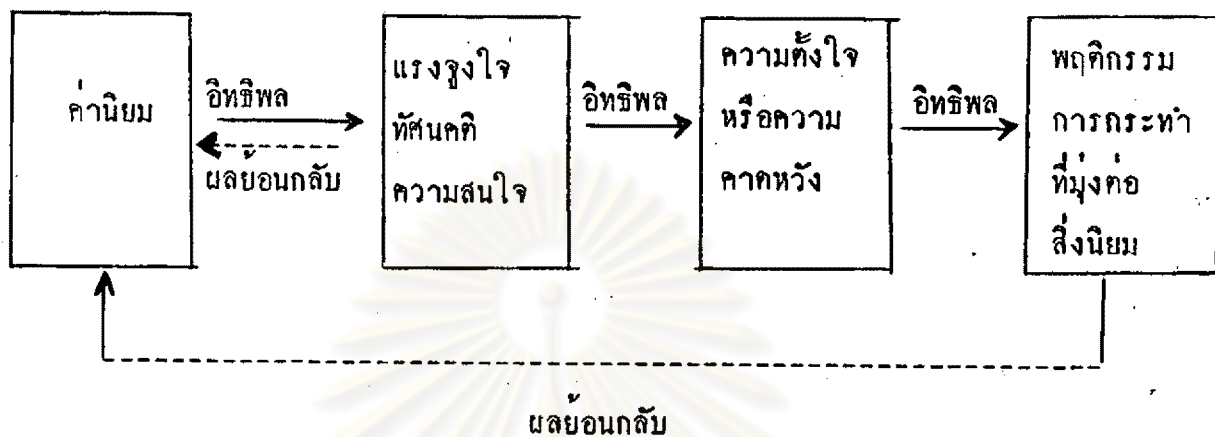
บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ค่านิยมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม เพราะค่านิยมจะเป็นตัวกำหนด ทัดสินหรือผลักดันให้พฤติกรรมของคนในสังคม แสดงออกตามแนวคิดและค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดมั่นอยู่ ถ้าบุคคลใดมีค่านิยมสูง ในด้านใด ก็จะทำให้แสดงออกในการยอมรับนับถือในสิ่งนั้นในอันดับสูง ค่านิยมจึงเป็นพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้พฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ ค่านิยมจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น การศึกษา อาชีพ และการเมืองการปกครอง ดังนั้นถ้าในสังคมใดสามารถปลูกฝังค่านิยมที่เที่ยงเหมาะ เหมาะสมกับความต้องการของสังคมแล้ว พฤติกรรมและการปฏิบัติตนของคนในสังคมก็จะเป็นไปตามที่สังคมปรารถนา

นอกจากนี้ ค่านิยมยังเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงจูงใจผลักดันให้บุคคล มุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการ ทำให้เขามีความต้องการและแรงจูงใจที่จะแสดงความสามารถ ความตั้งใจ และการกระทำที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมายของสิ่งที่เขานิยม นักจิตวิทยาได้ยอมรับกันว่า ค่านิยมทำหน้าที่เป็นทั้งมาตรฐานควบคุม และกำหนดเป้าหมายแนวของพฤติกรรม และเป็นแกนกลางอันมั่นคงถาวรในการสร้างเสริมแรงจูงใจ ทศคติ ความสนใจ และความตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้นในที่สุด ถึงแม้ว่าอุปสรรคที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลได้ความหมายที่ออกไปนี้ (ประสาร มาลาตุล ๗ อยุธยา 2523: 2)

แผนภูมิแสดงอิทธิพลของค่านิยมต่อพฤติกรรมของบุคคล

จากแผนภูมิจากนี้อาจสรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นตัวแปรจากบุคคลที่มีอิทธิพลผลักดันให้เกิดพฤติกรรมประเภทอื่น ๆ ซึ่งมุ่งไปสู่การกระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่นิยมมา

จากแนวความคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม เพราะค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละคนในสังคม

ความหมายของค่านิยม

มีผู้ให้ค่านิยมหรือความหมายของคำ "ค่านิยม" ไว้ต่าง ๆ กัน ทั้งความหมายเชิงปรัชญา สังคมวิทยา และในรูปของการปฏิบัติ ดังนี้

ก๊อ สวัสดิทพานิชย์ (2518 : 46) กล่าวว่า "ค่านิยมหมายถึง ความคิด พฤติกรรม และสิ่งอื่นที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งเห็นว่ามีคุณค่า จึงยอมรับปฏิบัติตาม และหวงแหนไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และความคิดเห็นของคนในสังคม"

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2506 : 6) กล่าวว่า "ค่านิยมของสังคมหมายถึง สิ่งที่คุณสนใจ สิ่งที่คุณปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็น เป็นสิ่งที่คุณถือว่า เป็นสิ่งที่มีบังคับได้ ต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คุณพยายามข่ม และมีความสุขที่จะได้เห็นได้ฟัง"

ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็น "วิถีของการจัดรูปความประพฤติ" ที่มีความหมาย
 ต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม"

ปราโมทย์ นาคทรพรพ (2514 : 74) ให้นิยามของค่านิยมว่า "ค่านิยมคือ
 แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งมีอิทธิพลในการเลือกพฤติกรรมของมนุษย์"

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520 : 31) อธิบายว่า "ค่านิยมมาจาก
 ความหมายที่อยู่ในภาษาอังกฤษว่า "value" ค่านี้อาจมีความหมายหลายอย่าง ได้แก่ ความ
 รู้สึกยกย่อง หรือรังเกียจ หรืออาย หรือใคร่อาวคสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความคิดหรือรู้สึกต่อสิ่งหนึ่ง
 สิ่งใด คือค่านิยมของผู้คิดและผู้รู้สึก"

พนัส หันนาคินทร์ (2521 : 9) ให้คำจำกัดความของค่านิยมไว้ว่า "ค่านิยม
 หมายถึง ความโน้มเอียง หรือแนวทางที่คนจะประพฤติคนไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ที่
 ตัวเองได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตน หรือสังคมยอมรับนับถือ และปฏิบัติตาม
 แนวความคิดนั้น ๆ อย่างสม่ำเสมอ"

พัทธา สายหู (2526 : 51) ให้คำอธิบายว่า "ค่านิยมในสังคมวิทยาเขากำหนด
 ให้ครอบคลุมทั่ว หมายถึงสิ่งที่นิยมยึดถือประจำใจที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก ทราบใจที่มนุษย์
 ต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์จะต้องอาศัยคุณค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด
 แม้แต่สิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย"

จากเอกสารของกองวิจัยและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 กระทรวงศึกษาธิการ ได้รวบรวมความหมายของค่านิยม ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ทรงคุณวุฒิ
 หลายท่าน ดังนี้

สาโรช บัวศรี (3) กล่าวว่า "ค่านิยมหมายถึง สภาพ หรือการกระทำที่เรา
 เชื่อถือ (หรือนิยม) ว่า ควรยึดมั่น หรือ ควรกระทำ เพื่อจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมาย"

นิพนธ์ คันธเสวี (8) ให้คำจำกัดความว่า "ค่านิยมเป็นความเชื่อของบุคคล หรือกลุ่มคนที่ว่า สิ่งใด ๆ นั้นมีคุณค่าควรแก่การนิยมยกย่อง อันทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนนั้นอยาก มี อยากรับ หรืออยากทำสิ่งนั้น ๆ"

อวบ นคะจักษ์ (10) ให้ความหมายไว้ว่า "ค่านิยมคือ ค่าความนิยม ความเชื่อ และความเลื่อมใส สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นรูปธรรมก็คือนามธรรมก็ดี ที่ฝังอยู่ในใจคน มีอิทธิพล กับความคิดเห็น และนำไปสู่การแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่เรียกว่าความประพฤติ"

วีระ บารุงรักษ์ (18) ให้คำจำกัดความว่า "ค่านิยมคือ สิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญ ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในระบบวัฒนธรรมเดียวกันเป็นผู้กำหนดขึ้น"

เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ (22) ให้ความหมายว่า "ค่านิยมคือ ความรู้สึกเชื่อ อย่างมีเหตุผล และมั่นคงถาวรในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่าแก่ตนเอง หรือสังคม จึงยอมรับและ ปฏิบัติตาม"

นอกจากความหมายของค่านิยมที่กล่าวแล้ว ในเอกสารภาษาต่างประเทศได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้คล้าย ๆ กัน คือ

Dictionary of the Social Science (1965 : 744) ได้ให้คำจำกัดความนิยามไว้ว่า "ค่านิยมเป็นความเชื่อ ความคิดที่คนสนใจ และยึดถือว่าเป็นมาตรฐาน (Standard) ในการประพฤติปฏิบัติ"

มิลตัน โรคิช (Milton Rokeach, 1968 : 5) ให้ความหมายของค่านิยมว่า "ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะยืนยงถาวร ซึ่งเป็นแนวทางของความประพฤติ หรือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเอง หรือสังคมเห็นก็เห็นชอบสมควรที่จะ ยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติ หรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น"

เดวิด เครทซ์ และคณะ (David Kretch and others, 1962 : 102) ให้คำจำกัดความของค่านิยมว่า "ค่านิยมเป็นความเชื่อเกี่ยวกับว่าสิ่งใดที่พึงปรารถนา หรือสิ่ง

ที่ไม่พึงปรารถนา ค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคม และเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมยึดถือร่วมกันอย่างกว้างขวาง บุคคลใดยอมรับว่าค่านิยมใดเป็นของตน ค่านิยมนั้นก็จะเป็นเป้าหมายในชีวิตของบุคคลนั้น"

จากแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยมของท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม และวิถีชีวิตต่าง ๆ ของบุคคลในสังคม ทั้งนี้เพราะว่าค่านิยมเป็นสิ่งที่คนถือว่ามีค่า ควรแก่การปฏิบัติยึดถือ ค่านิยมมิใช่เป็นเรื่องของการถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี จริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องนำพฤติกรรมในชีวิตของคนเรา ถ้าบุคคลใดประเทศใดมีค่านิยมที่พึงประสงค์แล้ว ย่อมทำให้สังคมมีความเจริญ และมีความสุข อันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

ค่านิยมตามความหมายที่กล่าวมานี้จึงรวมถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใด ๆ ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

เต็มศิริ บุญยสิทธิ์ (2519 : 32-38) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ค่านิยมลบ
- 2) ค่านิยมบวก

ค่านิยมลบ เป็นค่านิยมที่นำมาแต่ความเสื่อมเสียและความเสียหาย ส่วนค่านิยมบวก เป็นค่านิยมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สังคมจะดีหรือเสื่อมลงนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมเป็นอย่างมาก สังคมที่ขาดค่านิยมที่ถูกต้อง จะทำให้คนในสังคมนั้นขาดความรัก และสมัครสมานซึ่งกันและกัน ค่านึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเหนือส่วนรวม ขาดระเบียบวินัย ขาดความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน มองข้ามคุณค่าของความรับผิดชอบ หมกดำตั้งใจไต่หาความรู้

จึงอาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมบวกเป็นค่านิยมในทางดี ส่งเสริมให้คนที่ประพฤติปฏิบัติมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความเมตตา ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย ค่านิยมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร นอกจากจะส่งเสริมตนเองแล้ว ยังจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และความสงบสุขของสังคมอีกด้วย

ลักษณะค่านิยมตามทฤษฎีของสปรองเกอร์

อี สปรองเกอร์ (E. Spranger : 1928) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้ อธิบายจำแนกลักษณะค่านิยมที่สำคัญของมนุษย์ว่ามี 6 ประเภท โดยที่คนส่วนมากจะมีค่านิยมหนึ่งหรือสองประเภทที่เด่นชัดกว่าประเภทอื่น ๆ

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ (Theoretical Value) ได้แก่ ความนิยม ศึกษาหาความรู้ ความจริง เหตุผล และการรวบรวมจักรระบบความรู้
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคล แสวงหาประโยชน์ ทรัพย์สิน และความมั่งคั่ง
3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เกี่ยวข้องกับความชื่นชม พึงพอใจในความงาม รูปแบบ และความเหมาะสมกลมกลืนในลักษณะต่าง ๆ
4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) ได้แก่ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความ ต้องการช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้เพื่อนมนุษย์
5. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) คือ ความนิยมอำนาจ อิทธิพล และชื่อเสียง
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religions Value) ได้แก่ ความเชื่อและความ ยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออุดมการณ์อันสูงสุดในจักรวาล

ทฤษฎีของสปรองเกอร์ ได้เป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมชุดแรก คือ การศึกษาค่านิยม (Study of Value) โดย แอลพอร์ท, เวนอน และลินดี (Allport, Vernon, Lindzey 1951) ซึ่งได้เป็นเครื่องมือที่ใช้กันมากที่สุดในการ ศึกษาค่านิยมของมนุษย์

ทฤษฎีค่านิยมของโรคิช

มิลตัน โรคิช (Milton Rokeach : 1968) เป็นนักจิตวิทยาผู้มีบทบาท สำคัญในการขยายขอบข่ายของการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับค่านิยมออกไปอย่างกว้างขวางใน ทศวรรษนี้ เขาสนับสนุนให้ใช้ค่านิยมเป็นตัวแปรหลักในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะค่านิยมเป็นแกนกลางก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ ทัศนคติ และความสนใจ

หังยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในศาสตร์ และกิจการทุกสาขา

โรคิช อธิบายค่านิยมว่า เป็นความเชื่อที่คงทนของบุคคลกว่าวิธีการปฏิบัติ หรือจุดหมาย บางอย่างเน้นที่พึงพอใจและเป็นที่ต้องการ ในขณะที่บางอย่างไม่เป็นที่พึงพอใจ และไม่เป็นที่ต้องการ ระบบค่านิยมของบุคคลจึงหมายถึง การจัดความเชื่อดังกล่าวเข้าเป็นลำดับตามความสำคัญ โรคิช สนใจศึกษาระบบค่านิยมของมนุษย์ เพราะเชื่อว่าระบบค่านิยมมีโครงสร้างที่คงทนอยู่มาก และสามารถให้ความหมายต่อพฤติกรรมในสภาพการณ์ที่โดยทั่วไปได้อย่างแน่นอน ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความจำเป็นใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นก็ตาม

ในระบบค่านิยมของมนุษย์ โรคิช ได้จำแนกค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นวิธีการ เรียกว่า ค่านิยมวิถีปฏิบัติ และประเภทที่เป็นจุดหมาย หรือภาระเป้าหมายในตัวเอง เรียกว่า ค่านิยมจุดหมายปลายทาง ในรายละเอียดของค่านิยมแต่ละประเภท โรคิช ได้เสนอรายการค่านิยมไว้ประเภทละ 18 ชนิด โดยรวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลเอง กับสังคมและจริยธรรม ดังในรายละเอียดต่อไปนี้

1. ค่านิยมที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เรียกว่า "ค่านิยมวิถีปฏิบัติ" (Instrumental Values) ได้แก่

1.1 ความทะเยอทะยาน (Ambitious)

1.2 ความใจกว้าง (Broad-minded)

1.3 ความสามารถ (Capable)

1.4 ความสนุกสนานร่าเริง (Cheerful)

1.5 ความสะอาด (Clean)

1.6 ความกล้า (Courageous)

1.7 การรู้จักให้อภัย (Forgiving)

1.8 ความเอื้อเฟื้อ (Helpful)

1.9 ความซื่อสัตย์ (Honest)

- 1.10 ความคิดสร้างสรรค์ (Imaginative)
- 1.11 ความคิดที่อิสระ (Independent)
- 1.12 ความมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด (Intellectual)
- 1.13 ความมีเหตุผล (Logical)
- 1.14 ความเป็นที่รักใคร่ (Loving)
- 1.15 ความเชื่อฟัง (Obedient)
- 1.16 ความสุภาพอ่อนน้อม (Polite)
- 1.17 ความรับผิดชอบ (Responsible)
- 1.18 การควบคุมตัวเอง (Self-control)

2. ค่านิยมที่เป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิต เรียกว่า "ค่านิยมจุดหมายปลายทาง" (Terminal Values) ได้แก่

- 2.1 ชีวิตที่สะดวกสบาย (A comfortable life)
- 2.2 ชีวิตที่น่าตื่นเต้น (An exciting life)
- 2.3 ความรู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จ (A sense of accomplishment)
- 2.4 โลกที่มีสันติสุข (A world of peace)
- 2.5 โลกที่มีความสวยงาม (A world of beauty)
- 2.6 ความเสมอภาค (Equality)
- 2.7 ความมั่นคงของครอบครัว (Family security)
- 2.8 ความรักอิสระเสรี (Freedom)
- 2.9 ความสุขสละชื่น (Happiness)
- 2.10 ความสามัคคี (Inner harmony)
- 2.11 ความรัก (Nature love)
- 2.12 ความมั่นคงของชาติ (National security)
- 2.13 ความสงบสุข (Pleasure)
- 2.14 การช่วยเหลือผู้อื่น (salvation)
- 2.15 ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-respect)
- 2.16 การได้รับความยกย่องในสังคม (Social recognition)

2.17 การมีมิตรที่แท้ (True friendship)

2.18 ความเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด (Wisdom)

ความแตกต่างระหว่างค่านิยมทั้ง 2 ชนิด อยู่ที่กลุ่มหนึ่งเป็น "วิถีทาง" และอีกกลุ่มหนึ่งเป็น "จุดหมายปลายทาง" ค่านิยมจุดหมายปลายทางมีศูนย์กลางอยู่ที่ตัวบุคคล และมีศูนย์กลางอยู่ที่สังคมอีกศูนย์กลางหนึ่ง ตัวอย่างเช่น "ความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จ" เป็นค่านิยมที่มีคุณธรรมอยู่ภายในตัวบุคคล ส่วน "ความสามัคคี" หรือ "ความมั่นคงของชาติ" มีศูนย์กลางอยู่ที่สังคม ค่านิยมวิถีปฏิบัติที่จำแนกออกเป็นสองจตุกรวมเช่นกัน คือ ศูนย์รวมที่หนึ่งอยู่ที่จริยธรรม (Moral values) และอีกศูนย์กลางหนึ่งเป็นด้านความสามารถ (Competence) ค่านิยมที่เป็นจริยธรรม หมายถึง ค่านิยมวิถีปฏิบัติที่มีจตุกรวมอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งหากค่านิยมเหล่านี้ถูกละเมิด บุคคลนั้นจะรู้สึกสำนึกผิดและไม่สบายใจ คุ้มมโนธรรมภายในใจว่าได้กระทำความผิด ส่วนค่านิยมที่เป็นความสามารถของบุคคลนั้น มีจตุกรวมอยู่ที่ตัวเอง และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จ หรือไม่มีจริยธรรม การละเมิดค่านิยมประเภทนี้ จะทำให้เกิดความรู้สึกอับอายที่ตนเองขาดความสามารถ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยที่แพร่หลายได้แก่ การวิจัยของ สุนทรী โคมิน (2521) โดยใช้ทฤษฎีและวิธีการของโรคิซมาประยุกต์ในการค้นหารวบรวม และจัดประเภทค่านิยมของคนไทยเป็นค่านิยมปลายทาง และค่านิยมวิถีปฏิบัติ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ และวัดค่านิยมของคนไทย เช่นเดียวกับ ประสาร มาลาคุณ ๗ อุษยา (2523) ที่ได้วิจัยเรื่อง "ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย" โดยอธิบายเกี่ยวกับลักษณะค่านิยมของคนไทย พร้อมทั้งมีการอ้างอิง และวิเคราะห์ประกอบด้วย

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2512) ได้เขียนถึง ระบบค่านิยมของคนไทยไว้ในหนังสือชื่อ "ลักษณะสังคมไทย" ซึ่งได้เป็นที่อ้างอิงอย่างกว้างขวาง โดยให้รายละเอียดลักษณะค่านิยมไว้ 9 ลักษณะ คือ ความมั่งคั่ง อำนาจ ความเป็นใหญ่ ความมีจิตใจนักเลง การเป็นเจ้านาย ความมีใจกว้าง โอบอ้อมอารี ความกตัญญูรู้คุณ ความฉลาดเป็นปราชญ์ และความเคารพนอบน้อมรู้จักที่ต่ำที่สูง

ประเสริฐ แยมกลิ่นรุ่ง ในการบรรยายและเอกสารที่เขียนไว้ (2516) ได้ อธิบายถึงลักษณะประจำประชาชาติไทยไว้ว่า คนไทยมีลักษณะพิเศษอยู่ 7 ลักษณะ คือ ความรักอิสรภาพ หรือความเป็นไทย ความเป็นตัวของตัวเอง หรือปัจเจกบุคคลนิยม ความ มีก้น้อยสันโดษและพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ การหาความสุขจากชีวิต ความเคารพเชื่อฟัง อ่อนน้อม ความซื่ออ่า ความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กว้างขวาง และเห็นอกเห็นใจคนอื่น

วีรบุรุษ วิเชียรโชติ (2516 - 2517) ได้แนะนำคติจากทฤษฎีความต้องการของ เฮช เอ เมอเรย์ (H.A.Murray : 1988) มาศึกษากลุ่มตัวอย่างคนไทย ซึ่งมีทั้งชาวบ้าน ข้าราชการ นักเรียน และนิสิตนักศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา และได้สรุปเสนอทฤษฎีสังคมนิยมสัมพันธ์ (Affiliative society) อธิบายลักษณะ ของคนไทยว่า มีความต้องการพื้นฐานทางไมตรีสัมพันธ์ คือ

1. มีความต้องการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูง ต้องการมีเพื่อน มีพวกพ้อง ความอบอุ่นผูกพัน และการยอมรับจากสังคม
2. ใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์เป็นเครื่องพิจารณาในกิจการต่าง ๆ และมีการพึ่งพาอาศัยกันสูง
3. มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และมีความเกรงใจกัน
4. ชอบทำอะไรตามสบายไม่ชอบแข่งขัน
5. ชอบทำตามอย่าง ทำตามเพื่อนและสังคม ไม่ชอบทำอะไรให้แตกต่างไปจากผู้อื่น ไม่ชอบคิดริเริ่ม ไม่กล้าแสดงออก และไม่มีความมั่นใจในตัวเอง จึงมีการยอมรับ และมีการเชื่อฟังในระดับสูง

เพ็ญแข วิจารณ์สุนทร(2523 : 32 - 51) ได้ศึกษาวิเคราะห์ค่านิยมของ คนไทยจากสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยที่มีอยู่ และได้สรุปไว้ในหนังสือ "ค่านิยมใน สำนวนไทย" ว่า ค่านิยมของคนไทยจำแนกได้เป็น 19 หมวดใหญ่ คือ

1. การยึดหลักจริยธรรม และคุณธรรมตามแนวปรัชญาของพุทธศาสนา ได้แก่ ความไม่ประมาทธรรมดี และความสุซสงบทางใจ เป็นต้น
2. การยกย่อง อ่อนน้อม ถ่อมตน ฐานะบุญมี ยศศักดิ์ ซาติวุฒิ ศักดิ์ศรีตระกูล

3. การยกย่องผู้มีอาวุโส ครูอาจารย์ นักปราชญ์ ผู้รู้และสนับสนุนการศึกษา
เล่าเรียนของกุลบุตร
4. การนิยมความสุภาพอ่อนโยน ไม่ชอบความก้าวร้าวหุนหู่ ไม่ชอบคัทรอน
หักหาญน้ำใจกัน มีความเมตตากรุณา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. การนิยมชีวิตง่าย ๆ รักความสันโดษ มัคน้อย หากความสุขจากความกลมกลืน
6. รักหน้า รักเกียรติ ชอบความมีหน้ามีตา
7. ยกย่องความกตัญญูกตเวที
8. เทิดทูนสถาบันกษัตริย์
9. รักพวกพ้อง ใจนักเลง
10. นิยมการรู้จักที่ต่ำที่สูง มีความเกรงใจ มีความอดกลั้น
11. นิยมการรู้จักประสานประโยชน์ ประนีประนอม
12. ให้ความสำคัญแก่บุรุษมากกว่าสตรี
13. ยอมรับบรรพชาติหรือเคราะห์กรรม
14. เห็นความสำคัญของการพูด
15. ชอบความสนุกสนาน ความหรูหราโอ้อ่า
16. ยกย่องเงินและความมั่งคั่ง
17. นิยมอาชีพสบาย งานเบา ชอบอาชีพรับราชการ รักความสวยงามประณีต
18. รักความเป็นไท ความมีอิสระเสรี ความสะดวกสบาย
19. ให้อภัยง่าย สิมง่าย ไม่ผูกพยาบาท อุดมอล่วย ออมชอม ปรับตัวเก่ง ไม่สนใจ
สิ่งเล็กน้อย (จนบางทีดูไม่จริงจัง)

รายการลักษณะค่านิยมดังกล่าวนี้ เป็นการวิเคราะห์จำแนกตามลักษณะที่ปรากฏอยู่
โดยทั่วไป ยังมีได้มีการศึกษาเกี่ยวกับน้ำหนัก หรือลำดับความสำคัญ มาก - น้อย

พนัส หันนาคินทร (2521 : 114 - 115) ได้วิเคราะห์ค่านิยมเดิมและความ
เปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ได้สรุปลักษณะค่านิยมของคนไทย ที่โรงเรียนควรปลูกฝังให้นักเรียน
ไว้ในหนังสือเรื่อง การสอนค่านิยม

1. ความรักและห่วงแหนในความมั่นคงปลอดภัย อีสรภาพ และเอกราชของชาติ
2. ความจงรักภักดี เคารพยำเกรงคัมภีร์ทศชาอันบริสุทธิใจต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. ความเลื่อมใสในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. ความซื่อสัตย์สุจริตและบริสุทธิ์ใจในการกระทำต่าง ๆ
5. ความสำนึกในความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม
6. การมีวินัยของตนเอง เคารพในระเบียบและกฎหมายของบ้านเมือง
7. ความภูมิใจในวัฒนธรรมไทย
8. ความสามัคคี
9. การเสียสละ
10. ความอดทน
11. ความมั่งคั่ง
12. ความขยัน
13. การไม่เลือกงาน
14. ความกตัญญูทุกเวที
15. ความนิยมใช้ของไทย
16. ความซื่อสัตย์ต่อหลักวิชาความรู้
17. การประสานประโยชน์

ค่านิยมดังกล่าวนี้ นับเป็นค่านิยมที่คงตัว คือเป็นที่ยอมรับโดยไม่มีข้อสงสัย นอกจากนี้ก็ยังอาจมีค่านิยมอื่น ๆ ซึ่งต้องมีการพิจารณาเป็นลักษณะที่ยังไม่ตายตัว

ในปี 2525 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีประกาศเชิญชวนให้พี่น้องชาวไทย ร่วมกันปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและอดออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

การปลูกฝังค่านิยม

ทั้งนี้กล่าวแล้วว่า ค่านิยมเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของประชากรในประเทศ เพราะค่านิยมเป็นรากฐานที่ทำให้บุคคลที่ค้ำสิ่งต่าง ๆ ตามค่านิยมของตัวเอง และในขณะที่เกี่ยวข้องกับตัวเองก็ถูกค้ำจากผู้อื่นด้วย ค่านิยมจึงเป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนที่สุด ค่านิยมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากบุคคลอื่นไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ในการปลูกฝังค่านิยมจึงขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน ความสัมพันธ์กับบุคคลรอบค้ำน ประสบการณ์ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม ความต้องการและการเรียนรู้ เป็นต้น

การปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อสังคม เพื่อจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาคุณภาพของประชากร จึงเริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน มนุษย์ในระยะที่อยู่ในวัยเด็ก จะมีความสัมพันธ์ (Interaction) กับบิดามารดา และญาติพี่น้องเป็นอันดับแรก เมื่อเติบโตขึ้นก็เรียนรู้วิธีการที่จะติดต่อทางสังคม ได้พบปะสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ กันมากขึ้น เมื่อไปโรงเรียนก็ได้รู้จักครู และพบปะเพื่อนฝูง ซึ่งมีพฤติกรรมต่าง ๆ กัน ตลอดจนพบกับบุคคลที่อยู่ในชุมชนหลายประเภท ทำให้บุคคลสร้างค่านิยมของตนเองขึ้น โดยรับเอาค่านิยมจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่เขาใกล้ชิด เช่น กลุ่มเพื่อน ครูอาจารย์ หรือสื่อมวลชน สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ค่านิยมทางสังคมของเด็กเป็นอันมาก

ทั้งนี้ บิดามารดาและญาติพี่น้อง ต้องพยายามปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่บุตรหลานของตน มีเวลาชี้แนะสั่งสอนสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควร ต่อจากนั้นก็เป็นผู้คอยภายนอกและสภาพแวดล้อมที่จะเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดค่านิยม ทั้งนี้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคคล ให้มีคุณภาพ มีลักษณะ ความเป็นพลเมืองดี คือเป็นผู้มีจริยธรรมสูง มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ มีระเบียบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เพื่อประเทศจะก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ กวงเกี้ยน พันธุมนาวิ (2522 : 2) ได้กล่าวไว้ในจริยธรรมของพลเมือง

เกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยมนี้ พงษ์ หันนาคินทร์ (2523 : คำนำ) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากค่านิยมเป็นเครื่องชี้ทิศทาง และลักษณะความประพฤติของคนในสังคม การปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมอันดีงามให้เกิดขึ้นแก่คนในชาติ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องกระทำโดยไม่ชักช้า และจะต้องมีการกระทำต่อเนื่องกันในทุกระดับการศึกษา เพราะพลังอำนาจแห่งชาติ จะมั่นคงเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในชาติ ซึ่งย่อมจะประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนยอมรับนับถืออยู่ การสอนค่านิยมนั้นถ้าจะให้ได้ผลเต็มที่ ก็ควรจะได้สอดแทรกลงไปในวิชาต่าง ๆ เท่าที่โอกาส และเนื้อหาวิชาจะอำนวยให้ การที่จะกระทำเช่นนี้ได้จะต้องไ้ริษ ความสนับสนุนจากฝ่ายบริหารที่จะกระตุ้น และส่งเสริมครูผู้สอนให้เห็นความสำคัญของค่านิยม และต้องจัดรายการต่าง ๆ ในการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมเสริมที่สอน และที่สำคัญคือหาหนทางให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้นด้วย

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520 : 41 - 46) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนภาษา และค่านิยมไว้ว่า ภาษาไทยเป็นกระจกส่องค่านิยมของคนไทย ทั้งนี้เพราะฐานะของบุคคลในสังคมไม่เท่าเทียมกัน การใช้ภาษาสำหรับสื่อสาร เรามีระดับของภาษา มีฐานะศัพท์ที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลด้วย ซึ่งจักได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางภาษาของไทย ผู้ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับฐานะของบุคคล เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ มักจะได้รับประโยชน์จากการสื่อสารของคน เป็นที่นิยมชมชอบว่าเป็นผู้มีวัฒนธรรม และมีการศึกษา

การใช้ภาษาแตกต่างกันออกไปตามฐานะของบุคคลนี้ เป็นค่านิยมของคนไทยอย่างหนึ่ง ดังที่เราสามารถศึกษาลักษณะนิสัย และค่านิยมของคนไทยได้จาก "สำนวนสุภาษิต" ซึ่งเป็นงานวิจัยของ เพ็ญแข วัจนสุนทร (2523) ในการสอนภาษา ครูจึงต้องสอนค่านิยมในการใช้ภาษาให้แก่เด็กด้วย เพราะถ้าเด็กใช้ภาษาไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมกับฐานะของบุคคล ก็จะถือเป็นข้อบกพร่องและอาจถูกตำหนิได้ ซึ่งในข้อนี้ ครูหรือบิดา - มารดาอาจจะต้องพลอยถูกตำหนิไปด้วย

นอกจากการสอนภาษาแล้ว ในการเรียนการสอนวรรณคดี นักเรียนก็จะได้พบเห็นค่านิยมของคนต่างยุคต่างสมัยกับเรา ผู้สอนก็ควรจะช่วยชี้แจงให้เข้าใจว่า วรรณคดีเป็นเรื่องของคนต่างยุคต่างสมัยกับเรา สภาพสังคม ความคิด ความเชื่อ และความนิยมจึงแตกต่างกันไปตามสภาพของยุคสมัย ; จะต้องเป็นผู้ชี้แจงให้ความกระจ่างแก่นักเรียน ให้

สามารถเข้าถึง และเห็นค่านิยมที่สืบทอดมาจากอยู่ในวรรณคดีนั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้ตามสมควร

วรรณคดีของไทยนั้นมีส่วนช่วยเสริมสร้างค่านิยมที่ดียิ่ง ให้แก่ผู้อ่านอยู่มาก เพราะวรรณคดีเป็นมรดกประจำชาติที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน การศึกษาวรรณคดีจึงเท่ากับได้ศึกษาและรับสืบทอดค่านิยมของคนรุ่นก่อนที่แฝงมาในวรรณคดี สำหรับเด็กได้มีโอกาสศึกษาค่านิยมที่ดียิ่งบางประการจากวรรณคดีและวรรณกรรมด้วย เพราะวรรณคดีและวรรณกรรมที่ดีเด่น และมีคุณค่ามักจะได้รับคัดเลือก และบรรจุลงในหนังสือเรียนระดับต่าง ๆ หากเป็นวรรณคดีเรื่องยาวก็จะนำมาเฉพาะตอนที่เด่น ๆ ที่แฝงไว้ด้วยค่านิยมและคติธรรมในระดับสูงมาบรรจุไว้ในหนังสือเรียน ดังที่ ประภาสรี สีหอำไพ (2523 : 4) กล่าวถึงค่านิยมของสตรีไทยในวรรณกรรมไว้ว่า

วรรณคดีเก่าแก่ของไทยในสมัยสุโขทัย คือ ศิลปจาริก ซึ่งมีคุณค่าทางด้านวรรณคดี โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ จากศิลปจาริกนี้ทำให้เราเห็นค่านิยมทางวัฒนธรรม และค่านิยมทางศาสนาของชาวสุโขทัยว่า "คนในเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักอวยทาน ทั้งชาวแม่ ชาวเจ้า ท่วยบัว ท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุนทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้หญิงผู้ชาย ฝูงท่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา"

วรรณคดีในสมัยสุโขทัย ที่ให้ค่านิยมต่างกันต่าง ๆ ไว้หลายด้าน ก็ได้แก่ สุภาษิต พระร่วง เช่น ค่านิยมในเรื่องความรักศักดิ์ศรี การระมัดระวังคำพูด การรักษาความลับ การประหยัด การไม่นินทาผู้อื่น การอ่อนน้อมต่อมตน การไม่ดูถูกคนจน การไม่โต้ตอบคนพาล ดังตัวอย่าง ผู้เสียสินอย่าเสียศักดิ์ อย่ามีปากว่าคน ถูกเมียอย่าวางใจ
ภายในอย่านำออก ภายนอกอย่านำเข้า อย่าตื่นยกยกตน คนจนอย่าดูถูก
สุนัขขบอย่าขบคอม

ในวรรณคดีเรื่องเก่า ๆ ของไทย เช่น สิลิพระลอ รามเกียรติ์ อิเหนา ขุนช้างขุนแผน ฯลฯ ได้แทรกค่านิยมต่าง ๆ ไว้อย่างมากมาย

นอกจากที่กล่าวมานี้ ยังมีวรรณคดีเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา แต่เพิ่งชำระและรวบรวมหลังจากที่มีวรรณคดีเรื่องอิเหนาแล้วคือ โคลงโลกนิติ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร นับว่าเป็นวรรณคดีที่แทรกค่านิยมในด้านต่าง ๆ ไว้เกือบทุกบท เช่น ค่านิยมในเรื่องการถือความสัตย์ ความเพียร ความรู้ ความอดทน บางบทแสดงค่านิยมไว้อย่างหลายอย่าง เช่น

เสียสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู้ประสงค์	สิ่งรู้
เสียรู้เร่งการง	ความสัตย์ ไฉน
เสียสัตย์อย่าเสียสู้	ชีพช่วยมรณา

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520 : 41) อธิบายว่า "ค่านิยมของผู้แต่งโคลงบทนี้ คือ ให้ความสำคัญมีค่าเป็นหนึ่ง รองลงไปคือความรู้ ต่อจากความรู้คือเกียรติยศ (ความนับถือของเพื่อนมนุษย์) และต่ำสุดคือทรัพย์"

สำหรับวรรณกรรมปัจจุบันที่คณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนได้เลือกมาบรรจุไว้ในหนังสือเรียนส่วนใหญ่ คณะกรรมการจะได้พิจารณาคัดเลือกแล้วว่า เรื่องนั้น ๆ ได้ให้ค่านิยมด้านใด ๆ ไว้อย่างไร เช่น เรื่องมอม ในหนังสือวรรณวิจักขณ์ เล่ม 1 ที่ได้ให้ค่านิยมแก่ผู้อ่านในด้านต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณ ความขมขคนตาภูเขา และความรักเกียรติ เป็นต้น

จากการที่วรรณคดีและวรรณกรรม มีค่านิยมในด้านต่าง ๆ แฝงอยู่มากมายถึงไ้กล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใคร่จะศึกษาว่าเนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ว่า มีค่านิยมด้านต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยตั้งประเด็นขึ้น คือ ด้านการครองคน ด้านสังคม ด้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม มีอยู่ในเรื่องใดบ้าง และในปริมาณมากน้อยเพียงใด ครูและนักเรียนเห็นค่านิยมเหล่านั้นหรือไม่ ทั้งนี้เพราะหากได้มีการพูดถึง หรือนำค่านิยมที่สอดแทรกอยู่นั้น มาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติก็จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน ครูจึงมีบทบาทอย่างมากในการชี้แนะหรือช่วยให้นักเรียนมองเห็น หรือเข้าถึงค่านิยมต่าง ๆ ที่แฝงอยู่

เกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรและหนังสือเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยเสริมสร้างและให้แนวทางแก่ผู้เรียน และผู้สอน โดยเฉพาะหนังสือเรียนภาษาไทย ควรที่จะได้สอดแทรกเรื่องราวแนวคิดที่เกี่ยวกับค่านิยมที่พึงงาม ให้แก่เยาวชนได้อ่าน ได้ศึกษาค้นคว้าเอง ได้ตามสมควร ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย เป็นภาษาที่เราใช้ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดติดต่อกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ควรจะได้สอดแทรกค่านิยมหรือแนวคิดที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่พึงงามต่อไป

จากการที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 มาเป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 วิชาภาษาไทยจัดเป็นวิชาบังคับในหลักสูตร นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนและสอบให้ผ่านวิชาภาษาไทยทุกคน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ประกาศใช้ใหม่ และเพื่อให้ภาษาไทยไม่เป็นยาหม้อใหญ่ของนักเรียนอีกต่อไป ทางกรมวิชาการจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรใหม่นี้ หนังสือเรียนที่จัดทำขึ้นมีด้วยกัน 6 เล่ม คือ ทักษะพัฒนา เล่ม 1 ใช้คู่กับ วรรณวิจักขณ์ เล่ม 1 , ทักษะพัฒนา เล่ม 2 ใช้คู่กับ วรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 , ภาษาพิจารณ์ เล่ม 1 และภาษาพิจารณ์ เล่ม 2 ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ซึ่งเป็นคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนชุดนี้ด้วย คือ อาจารย์ปราณี บุญชุ่ม และ อาจารย์มณฑล สุวรรณเมฆ จากการศึกษาผู้วิจัยได้ทราบว่า การจะคัดเลือกเรื่องใด ๆ ก็ตามมาบรรจุไว้ในหนังสือเรียนนั้น กรรมการทุกท่านจะต้องศึกษาดูว่าเรื่องที่เลือกมานั้นให้แนวคิดหรือค่านิยมที่พึงงามค่านิยมใดบ้าง เรื่องที่อ่านนั้นมีคุณค่าทางค่านิยมจิตใจ และช่วยยกระดับจิตใจของนักเรียนได้หรือไม่ ประการต่อมาก็คือ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา การถ่ายทอดวัฒนธรรม และความรู้เกี่ยวกับโลกทัศน์อื่น ๆ

จะเห็นว่า คณะกรรมการจัดทำหนังสือได้เน้นถึงเรื่องค่านิยมที่พึงงาม ที่เล็กจะได้รับ เป็นประเด็นสำคัญในการคัดเลือกเรื่องมาให้ให้นักเรียนได้อ่าน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าในหนังสือเรียนชุดดังกล่าวจึงมีค่านิยมค่านิยมต่าง ๆ แฝงอยู่ในระดับสูง

จากเอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่อง ข้อคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนภาษาไทย โดย ศ.

ระบุปะนี ย นาคทรพ (2526 : 5 - 6) ใ้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักสูตร และ
หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ว่า

หนังสือเรียนภาษาไทยตามหลักสูตร พ.ศ. 2524 จักว่าเป็นหนังสือเรียนที่มี
คุณภาพ ด้วยเหตุว่า ได้มีการจัดทำและตรวจสอบตามขั้นตอนที่ทางกรมวิชาการ
ใ้กว้างไว้ ..... หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับวิชาบังคับในชั้น
ม.4 และ ม.5 มีชั้นละ 2 เล่ม คือ มีหนังสือวรรณวิจักษณ์ เล่ม 1 และทักษะพัฒนา
เล่ม 1 สำหรับชั้น ม.4 และมีหนังสือวรรณวิจักษณ์ เล่ม 2 และทักษะพัฒนา
เล่ม 2 สำหรับชั้น ม.5 ..... ในคำชี้แจงการใช้หนังสือชุด
ทักษะพัฒนา ใ้ย้ำไว้ว่า หนังสือหรือคำอธิบายเรื่องภาษา ไม่นิยมบอกลักษณะ
กายตัว และไม่นิยมออกคำสั่ง ..... จะใช้วิธีการใ้ผู้เรียนสังเกต
ภาษา โดยครูอาจารย์แนะนำหลักเกณฑ์ให้ ของการปลูกฝังใ้ผู้เรียนใ้ใช้ความคิดใ้
ตัดสินใจ จะพูดอย่างไร เขียนอย่างไร จึงจะใ้ประโยชน์ตนเอง และแก
ชุมชนใ้มีการสื่อสารรวมกัน

หนังสือวรรณวิจักษณ์ เป็นหนังสือที่บรรจบอ่านไว้หลายรูปแบบ ทั้งนี้เพราะ
ประสงค์ใ้ให้นักเรียนใ้รู้จักวรรณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ใ้มากขึ้น หนังสือนี้มีเจตนา
ใ้จะใ้ให้นักเรียนใ้อ่านใ้ใจเป็นส่วนใหญ่ สลับกับการอ่านออกเสียงบ้าง .....
นอกจากเจตนาใ้กล่าว หนังสือชุดนี้ยังมุ่งพัฒนาการทางสมองใ้ก้ด้วย ทั้งนี้โดยอาศัย
การวิเคราะห์ความคิด และอารมณ์ของผู้อ่าน และวิเคราะห์ความคิดและความรู้สึก
ของผู้เขียนใ้ด้วย นอกจากนั้นนักเรียนเองใ้ควรฝึกการวิเคราะห์ใ้วิธีใ้ในการแก้หนังสือ
ใ้ด้วย เพื่อใ้มีพื้นฐานทางวรรณคดีใ้วิจารณ์ตามสมควร

วิฑูร โสภวงศ์ ใ้กล่าวไว้ใ้เอกสารของศึกษานิเทศก์ (2526 : 17 - 18)

ถึงลักษณะของหนังสือวรรณวิจักษณ์ และ ทักษะพัฒนา ว่า

ทักษะพัฒนา สอนเรื่องประสิทธิภาพของการสื่อสาร สามารถใ้ใช้ภาษาสื่อสารใ้
อย่างมีผลใ้ยิ่ง ทั้งใ้ในคานการส่งสารและรับสาร สอนใ้ให้รู้ธรรมชาติของภาษา
ใ้ให้รู้ว่ ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารใ้สำคัญใ้สุดของมนุษย์

วรรณวิจักขณ์ เนื้อหาเป็นการรวบรวมงานเขียนทั้งหลายที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์ และเชิงความคิด ในการเรียนการสอนเพลงเล็ง 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ให้รู้ว่าการใช้ภาษาไทยดี ในข้อเขียนต่าง ๆ นั้นใช้ภาษาใดก็เหมาะกับรูปแบบ เนื้อหา มีความกลมกลืน เช่น ข้อเขียนเป็นเชิงวิทยาศาสตร์ มีรูปแบบเป็นบทความ
2. เนื้อหาของแบบเรียนนั้น มุ่งส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้มีความรู้ มีความคิด มีความคำนึง สามารถคิดเป็น วิจักขณ์คำถาม - คำตอบเป็น ซึ่งเรื่องนี้จักให้มีการซักถามในห้อง และมีการอภิปราย เป็นต้น
3. คุณค่าในเชิงวรรณศิลป์ นักเรียนมีความรู้ความคิดเพียงพอที่จะแสดงออกได้ ว่าเรื่องที่อ่านดีหรือไม่ อย่างไร

สำหรับเนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาพิจารณา เล่ม 1 และ 2 ได้กล่าวถึงเรื่อง ความคิด และการแสดงออก ซึ่งบางเรื่องก็เป็นเรื่องใหม่ บางเรื่องก็มีมาแล้วในเล่มก่อน ๆ ทั้งนี้เพราะ หลักสูตรใหม่เน้นเรื่องการศึกษาเป็น คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีชบวนการ

ภาษาพิจารณา เล่ม 1 เน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และค่านิยม ของงานประพันธ์ 5 เรื่อง คือ กาพย์เห่เรือ อัศวานางสิงห์ พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจดหมายความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี นิราศลอนดอน บทวิจารณ์เรื่องวิวาท่วน

ภาษาพิจารณา เล่ม 2 มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แนวคิดและค่านิยมในงานประพันธ์ 7 เรื่อง คือ ราชนิพนธ์ มงคลสูตรคำฉันท์ วรรณกาลาลมสูตร มหาเวสสันดรชาดก การส่งเสริมการเกษตร วารวิจิตรยางค์ และขุนช้างขุนแผน

การพิจารณาคุณค่าของงานประพันธ์ ได้มีกล่าวไว้ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุด ภาษาพิจารณา เล่ม 1 (2526 : 129) ว่า

ในการพิจารณาคุณค่าของงานประพันธ์ เราอาจพิจารณาได้เป็น 2 แนว คือ แนวที่ 1 พิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์ อันเป็นการพิจารณาเฉพาะส่วนประกอบของงานประพันธ์เท่านั้น และแนวที่ 2 พิจารณาคุณค่าด้านสังคม อันเป็นการพิจารณาในส่วนที่อยู่

นอกจากงานประพันธ์ไป กล่าวคือเพ่งเล็งในด้านที่จะมีผลกระทบต่อบุคคลที่เป็นผู้อ่าน และต่อสังคมส่วนรวม

จะเห็นได้ว่า ทั้งหลักสูตรและหนังสือเรียนล้วนมีจุดประสงค์ร่วมกัน คือ มุ่งจะให้ นักเรียนที่ได้ใช้หนังสือเรียนเล่มเหล่านี้ได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมติดตัว ไปด้วย นอกเหนือจากความรู้และความคิด

ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ

อุทุมพร จามรมาน (2526 : 3) ให้ความหมายการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า "เป็นเทคนิคในการวิจัยที่ใช้การบรรยายเนื้อหาที่สื่อความหมายกันได้อย่างมีระบบ ที่ความเป็นตัวเอชไว้ และมีความเป็นปรนัย"

แมซซ์ ดี เอนเจลฮาร์ท (Max D. Engelhart, 1972 : 140 - 145) กล่าวว่า "ในการวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับสื่อมวลชนแล้ว ยังนำมาใช้ในวงการศึกษาก็เพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของนักเรียน แบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ และเอกสารสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

กรีน เพทตี้ (Green Petty, 1975 : 445 - 455) กล่าวว่า "ในการสร้างตารางวิเคราะห์แบบเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาประเมินค่า คุณลักษณะ ของแบบเรียน เกณฑ์ดังกล่าวมี 3 หัวข้อใหญ่ ๆ คือ เนื้อหาวิชา วิธีการเขียน การจัดรูปเล่ม"

การวิเคราะห์เนื้อหานั้นนำมาใช้ในการวิเคราะห์หนังสือเรียน ซึ่งอาจเป็นการศึกษาค้นคว้าด้านองค์ประกอบของเนื้อเรื่องว่า เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องในแต่ละบท แต่ละตอน กล่าวถึงสิ่งใดบ้าง มีปริมาณเท่าใด โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หนังสือเรียนนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหา

ปีการศึกษา 2511 จาระโน แกลโกศล (2512 : 75) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนการสอนของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจเนื้อหาการเรียนการสอนจากหนังสือพิมพ์รายวันเพื่อนำมาประกอบการสอน วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแบ่งเนื้อหาเป็นคอลัมน์นี้ นำเสนอข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ในรูปปริมาณเนื้อหา โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ยและร้อยละ ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เน้นหนักด้านบทความทางวิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เน้นด้านบทความทางสังคมศาสตร์ บทวิจารณ์ การศึกษา ทอปัญหา ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี หนังสือพิมพ์สยามนิกร เน้นบทความทางการศึกษา หนังสือพิมพ์สยามรัฐ เน้นบทความทางสังคมศาสตร์

ปีการศึกษา 2514 สมนึก อ่องเอิบ (2515 : 215) ได้วิจัยเรื่อง "การสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีจากหนังสือสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาของหนังสือสังคมศึกษาว่า มีแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี เหมาะสม และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้คือ ตารางวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิเคราะห์แสดงถึงปริมาณและน้ำหนักของความคิดรวบยอด และร้อยละของหนังสือที่บรรจุความคิดรวบยอดเรื่องเดียวกันได้

ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านประกอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บรรจุเนื้อหาคุณค่านิยม และคำสอนในศาสนาไว้มากที่สุด เนื้อหาของหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้น้ำหนักการสร้างความคิดรวบยอด ด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ไว้พอ ๆ กัน และมากกว่าคุณค่านิยม และคำสอนในศาสนาสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิและครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ทั้งเนื้อหาของหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา และหนังสืออ่านประกอบยังมุ่งให้เกิดกับคุณค่านิยมและคุณธรรม ตามระบบเกิม โดยวิธีแจกจ่ายละเอียดข้อปฏิบัติมากกว่า

สรุปแล้วหนังสือสังคมศึกษาในระดับนี้ยังไม่สร้างความศรัทธาของความเป็นพลเมืองที่ดีตามลักษณะของสังคมไทย ทรงตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในบางด้าน

ในปีการศึกษา 2518 บุญเรือง เนียมหอม (2519 : 173) ได้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเรียนภาษาไทยเกี่ยวกับการเมืองที่จัดพิมพ์ ตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือภาษาไทยเกี่ยวกับการเมือง จำนวน 94 เล่ม เพื่อศึกษาแนวโน้มของความคิดเห็นทางการเมือง หลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งออกมาในรูปแบบหนังสือ

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือจำนวน 41 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 41.62 มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ วิพากษ์วิจารณ์ลัทธินายทุน ลัทธิจักรวรรดินิยม วิเคราะห์สังคมไทยตามแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการปฏิวัติ หนังสือจำนวน 27 เล่ม หรือร้อยละ 28.72 มีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับลัทธิประชาธิปไตย กล่าวถึงปัญหาการเมืองไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ หนังสือจำนวน 14 เล่ม หรือร้อยละ 14.89 มีเนื้อหาว่าด้วยลัทธิการเมืองต่าง ๆ เสนอความรู้เป็นกลาง หนังสือจำนวน 6 เล่ม หรือร้อยละ 6.38 มีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนเผยแพร่ลัทธิสังคมนิยม และอีก 6 เล่ม หรือร้อยละ 6.38 มีเนื้อหาเพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

ในปีการศึกษา 2520 นางลักขณ์ สิ้นสืมผล (2521 : 119) วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาและประเมินผลแบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขา" มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลแบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขา เล่ม 1 - 3 ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านเนื้อหา แนวคิด และคุณลักษณะของแบบเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ ตารางวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขา และตารางวิเคราะห์คุณลักษณะของแบบเรียนเสนอข้อมูลในรูปแบบของความถี่และการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวเขา เล่ม 1 - 3 มีเนื้อหาและแนวคิดครอบคลุมหลักสูตรทั้ง 4 หลักสูตร จุดเด่นของแบบเรียนชุดนี้ คือ การสอนอ่าน - เขียน และสามารถแทรกค่านิยมทางสังคมเข้าไปในบทเรียนได้อย่างเหมาะสม ส่วนด้านคุณลักษณะของแบบเรียนนั้น คะแนนเฉลี่ยของแบบเรียนแต่ละเล่มอยู่ในเกณฑ์ดี ด้านเนื้อหาวิชา และการจัดทำรูปเล่มดีมาก ด้านวิธีการเขียนเหมาะสม ภาพประกอบชัดเจนตรงตามเนื้อเรื่อง และสภาพการวัดที่เป็นจริง ขนาดของตัวหนังสือเหมาะสมกับสายตาของเด็กแต่ละระดับ ลักษณะของตัวหนังสือสัมพันธ์กับแบบคัดลายมือของแผนกวิชาประถมศึกษา

ในปี 2522 ทวงรัตน์ อุทเจริญ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย และประมวลความคิดของครูและนักเรียน เกี่ยวกับหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 นี้ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักเรียนส่วนมากเห็นว่า วรรณคดีมีคุณค่า เพราะมีความงดงามในการใช้ภาษา ให้ความรู้ทางวิชาการด้านต่าง ๆ ให้ข้อคิดและคติที่นำมาใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ในการจะปรับปรุงเนื้อเรื่องที่นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการ คือ คัดเลือกเนื้อเรื่องที่มีสาระ และน่าอ่าน ร่องลงมาได้แก่ คัดเลือกเนื้อเรื่องที่อ่านเข้าใจง่าย และทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีไทย คัดเลือกเนื้อเรื่องที่สนุกสนานและให้คติเตือนใจ เนื้อเรื่องที่ให้ประโยชน์แก่นักเรียน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ตามลำดับและเสนอวรรณคดีที่ควรนำมาเป็นบทเรียน เช่น วาสิฎฐี รามเกียรติ์ ชุนช่างขุนแผน สุภาษิต สอนหญิง พระอภัยมณี เป็นต้น

ปีการศึกษา 2526 ยุพิน ชีระชัยไญยภาส (2527) ได้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คติพจน์จากวรรณคดีไทยสมัยรัชกาลที่ 2 เปรียบเทียบกับที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา" ผลการวิจัยปรากฏว่า คติพจน์ส่วนใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งคนไทยยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ทุกยุคทุกสมัย คติพจน์ที่ปรากฏมุ่งเน้นในคำสอน โดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของกวี เพื่อสอนให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความจริงในชีวิต มีจิตใจเข้มแข็งในการต่อสู้กับอุปสรรค

และปีการศึกษาต่อมา ประจักษ์ อินจันทร์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาในหนังสือเรียนสังคมศึกษา มัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรพุทธศักราช 2521 กับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

ผลการวิจัยพบว่า

1. จุดประสงค์ทั่วไปวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
2. จุดประสงค์รายวิชา ส 101 กับ ส 102, ส 203 กับ ส 204 และ ส 305 กับ ส 306 สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
3. เนื้อหาในหนังสือเรียน ส 101, ส 102, ส 203, ส 305 และ ส 306 สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ยกเว้นเนื้อหาในหนังสือเรียน ส 204 ไม่สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

จุดประสงค์ทั่วไปเน้นเรื่องการพึ่งตนเอง ความซื่อสัตย์สุจริต และความรับผิดชอบแก่จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาในหนังสือเรียน เน้นที่ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กล่าวได้ว่า จุดประสงค์ทั่วไปกับจุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาในหนังสือเรียนเน้นในทิศทางที่ต่างกัน จึงน่าที่ผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณา และแก้ไขกันต่อไป

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

เกล็ดอม บุญแก้ว (2515 : 142 - 146) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของนักเรียนฝึกหัดครู นักเรียนเกษตรกรรม และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ใช้อุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มละ 150 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน ศึกษาค่านิยมด้าน

การเงิน ระบบอาวุโส อาชีพรับราชการ มนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรม การใช้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ ความรักในชีวิตครอบครัว ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ ความกตัญญู และการแต่งกาย ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างการค้ำทั้ง 3 กลุ่ม ให้อันดับค่านิยมใกล้เคียงกัน คือ จักให้ค่านิยมค้ำความรักในชีวิตครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงไปคือ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู บริการสังคม ตามลำดับ และค่านิยมอาวุโสมาอันดับสุดท้าย

ประเสริฐ ชูสิงห์ (2518 : 107 - 113) ได้ศึกษาค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2517 จำนวน 500 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกค่านิยมค้ำการศึกษาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ค่านิยมค้ำความรักในชีวิตครอบครัว ความกตัญญู และอันดับสุดท้ายคือ ค่านิยมการใช้สิทธิ

สุนทรีย์ โคมิน (2521 : 63) ได้ใช้ทัศนคติและวิธีการของ โรคิช เป็นพื้นฐานในการศึกษากลุ่มตัวอย่างคนไทยจำนวน 2,469 คน จากอาชีพและถิ่นที่อยู่ต่าง ๆ กัน ผลการวิจัยได้รายงานไว้ว่า

1. ค่านิยมประเภท จุดหมายปลายทาง ที่ได้รับการจัดลำดับที่สูงสุด (ทั้งหมดมี 20 รายการ) คือ ความมั่นคงของประเทศชาติ ความสุขในชีวิตครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง และความสำเร้จในชีวิต ส่วนความสุขสำราญ ความมั่งมีเงินทอง และวัตถุ ได้รับการจัดลำดับไว้สุดท้าย โดยมีความแตกต่างระหว่างเพศ และระหว่างถิ่นที่อยู่ (ชนบท - ในเมือง) ในค่านิยมประเภทนี้

2. ค่านิยมประเภท วิถีปฏิบัติ ที่ได้รับการจัดลำดับสูงสุด (ทั้งหมดมี 23 รายการ) การเป็นตัวของตัวเอง รองลงไปคือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความกตัญญู และการปรับตัวเข้ากับระหว่างสิ่งแวดล้อม ส่วน ความทะเยอทะยาน การทำงานหนักเพื่อบรรลุถึงจุดหมาย ได้รับการจัดลำดับไว้สุดท้าย โดยมีความแตกต่างระหว่างเพศน้อย ในค่านิยมประเภทนี้ไม่มีรายงานความแตกต่างค้ำถิ่นที่อยู่

วิระวรรณ อามระกษ (2522 : 62 - 64) ได้ศึกษาความ

คิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร 10 ลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอุทิศสละ การประหยัดและการออมทรัพย์ และการเคารพอาวุโส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิตรวม 6 โรงเรียน จำนวน 445 คน เป็นชาย 206 คน และเป็นหญิง 239 คน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา มีผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชายและหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพ การศึกษา การให้การเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนมีสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523 : 111 - 112) วิจัยเรื่อง

"ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3, ปีที่ 5 และนิสิตนักศึกษาจากทุกภาคของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินค่าตนเอง และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ค่านิยมที่เยาวชนให้ความสำคัญสูงสุดคือ ค่านิยมเรื่องความมั่นคงปลอดภัย เป็นระเบียบและอนุรักษนิยม ส่วนค่านิยมที่เยาวชนเห็นว่าสำคัญมากรองลงไปก็คือ การช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ค่านิยมที่เยาวชนให้ความสำคัญในระดับสูงคือ ค่านิยมเรื่องคุณธรรม และศาสนา ส่วนค่านิยมในค่านิยมความสันโดษ มัธยัสถ์ เยาวชนให้ความสำคัญน้อยที่สุด

การที่เยาวชนให้ความสำคัญน้อยที่สุด ต่อค่านิยมในค่านิยมความสันโดษมัธยัสถ์นั้น ผู้วิจัยได้ให้ข้อคิดว่า อาจเป็นเพราะเยาวชนไม่เห็นตัวอย่างที่ดี จึงทำให้เยาวชนมีค่านิยมในเรื่องนี้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ (2523) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง "ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ" โดยศึกษาค่านิยมของสตรีไทย ที่อาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยใช้แบบสำรวจศึกษาค่านิยมของสตรีไทยในร้านค้าต่าง ๆ ได้แก่ ค่านิยมด้านครอบครัว สังคม จริยธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ ตัวอย่างประชากรเป็นสตรีในภาคต่าง ๆ ซึ่งมีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏว่าเกี่ยวกับค่านิยมในด้านการศึกษา สตรีส่วนมากเห็นว่า สตรีควรจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือปริญญาตรี

เกี่ยวกับค่านิยมด้านจริยธรรม ปรากฏว่า สตรีไทยศึกษารวม โดยการปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ฟังพระแสดงธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ ไปวัดในวันพระ ปีกทำสมาธิ เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ก็ไปทำบุญที่วัด ส่วนเรื่องการอบรมคุณธรรมให้แก่บุตร สตรีส่วนมากมักมีความเห็นว่า แม่ควรมีส่วนอบรมคุณธรรมให้แก่บุตรอย่างสม่ำเสมอ

เกี่ยวกับค่านิยมในด้านการเศรษฐกิจ ปรากฏว่าสตรีไทยส่วนใหญ่นิยมใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ และเห็นว่า การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาแพงเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีส่วนมากมีเงินเหลือเก็บบ้าง แต่มีส่วเล็กน้อยที่เป็นหนี้เป็นสิน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมเพื่อชีวิตและสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อหาค่านิยมที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องปลูกฝัง และส่งเสริมให้แก่คนไทย กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เยาวชน ประชาชน ในจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นที่ยังของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ใน 10 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ อุดรราชธานี จันทบุรี สงขลา พระนครศรีอยุธยา อุตรดิตถ์ สกลนคร เพชรบุรี และยะลา

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 12,363 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามค่านิยม ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เป็น ค่านิยมเพื่อชีวิตและสังคมไทย คือ

1. การประหยัดและประมาณคนเพื่อการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
2. การรักษาความจริงและกล้ากระทำเพื่อความเป็นจริง
3. ความมุ่งมั่นทำงานเพื่องาน โดยตระหนักว่างานคือชีวิต
4. การเคารพตนเอง พึ่งตนเอง และไม่ย่อท้อต่อปัญหาชีวิต
5. การไม่หาความรู้และการใช้สติปัญญาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
6. การตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตที่สงบสุข
7. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
8. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม โดยกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
9. การตระหนักในความสำคัญของการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี รู้จักแพ้ รู้ชนะ รู้ภัย
10. การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเยาวชน และสังคม
11. ความมุ่งมั่นที่จะช่วยกันรักษา และเสริมสร้างความเป็นธรรม เสรีภาพและภราดรภาพในสังคม
12. การตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาชีวิตและสังคม ที่เกี่ยวกับจิตใจ คุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม
13. การรักษาความเป็นเอกราชของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย รักไทย นิยมไทย ยินดีเสียสละเพื่อชาติแม้ด้วยชีวิต
14. การยึดมั่นในศาสนาธรรม เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
15. การยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย

16. การเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นมิ่งขวัญ และเป็นศูนย์รวม
น้ำใจของคนในชาติ
17. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผน
โดยเคร่งครัด เพื่อความสงบสุขของสังคม
18. การช่วยรักษาทางแพนสาธารณสมบัติ และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
19. การปลูกฝังสุนิษย์ และรักษาส่งเสริมสุขภาพอนามัยของคน ของครอบครัว
และของชุมชน
20. การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดี ค่อกำหนดการกระทำชั่ว

ชฎาพร ทักษิณเรีเยร (2525) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการ
วิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 8 โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล 4
โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ 4 โรงเรียน จำนวน 800 คน ผู้วิจัยได้สร้างแบบ
สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม แบบมาตราส่วนประเมินค่า

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนักศึกษาในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มักมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม 10 ประการ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
และตอนปลายมีความเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมไม่แตกต่างกัน มีระดับความมีนัยสำคัญที่
.05 ในเรื่องการเคารพอาวุธ การถือพรตพวก การตรงต่อเวลา การประหยัดมัธยัสถ์
และการนิยมไทย นักเรียนทั้งสองระดับมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05
ในเรื่องการรักอิสระ ความรับผิดชอบ การมีระเบียบวินัย การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์
การพึ่งตนเอง ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีคามารคามมีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ค่านิยมทางสังคมต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่ปรากฏว่านักเรียนที่มีคามารคามมี
ระดับการศึกษาอาชีพ การให้อบรมเลี้ยงดูบุตรต่างกัน และนักเรียนที่สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย
สภาพแวดล้อมของโรงเรียน รวมทั้งช่วงเวลาเฉพาะที่มีการสอนค่านิยมทางสังคมในโรงเรียน
ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมไม่แตกต่างกันทั้งด้านความมีนัยสำคัญ .05

รัตนา รัตนสิน (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยได้ศึกษา และวิเคราะห์หาค่านิยมที่มีสอศแทรกอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 เล่ม และหนังสืออ่านนอกเวลาจำนวน 2 เล่ม จากนั้นได้คัดเลือกค่านิยมในทางที่ดีไว้ 35 ประการ นำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามขึ้น 2 ชุด ใช้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่สอนภาษาไทยจำนวน 90 คน และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 442 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 3 เล่ม และหนังสืออ่านนอกเวลาจำนวน 2 เล่ม พบว่ามีค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ อยู่ในระดับที่สูงมาก และมีสอศแทรกอยู่ในบทอ่านเกือบทุกบท โดยที่ครูและนักเรียนเห็นว่า มีอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ค่านิยมเรื่องความรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบ ความสัตย์สุจริต ความกตัญญูคุณ ความอดทน ออกกำลังกาย ความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ความรักเกียรติ ความรักชาติ ความกล้าหาญ ความเสียสละ และความมีสติปัญญา รู้จักไตร่ตรองหาเหตุผล

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

ริชาร์ด เกอ ชาร์มส์ และ เจอรัลด์ เอช โมลเลอร์ (Richard de Charms, and Gerald H. Moeller, 1962 : 136 - 143) ได้ศึกษาค่านิยมที่มีสอศแทรกอยู่ในหนังสืออ่านสำหรับเด็กอเมริกัน โดยรวบรวมหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่จัดพิมพ์ตั้งแต่ ค.ศ. 1800 - ค.ศ. 1950 แล้วสำรวจเนื้อหาของหนังสือเหล่านั้น ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1800 - ค.ศ. 1900 หนังสือเหล่านั้นมีเนื้อหาที่ส่งเสริมจินตนาการ ส่งเสริมความคิด และมีคุณภาพสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่หลังจากปี ค.ศ. 1900 แล้ว คุณสมบัตินี้ในหนังสือก็ลดลง ในขณะที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวกับการสอนศีลธรรมจรรยาในหนังสือ ตั้งแต่ ค.ศ. 1800 ถึงปี ค.ศ. 1950 ลดน้อยลง

จากการศึกษาและค้นคว้าจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นในการวิเคราะห์ค่านิยม ที่มีสอศแทรกในหนังสือเรียน เป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมด้านการครองตน
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมด้านการครองตน เป็นค่านิยมส่วนบุคคลสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของความชอบในลักษณะต่าง ๆ ในขณะที่ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมแผ่เข้าไปในสภาพที่มั่นคง และเป็นเรื่องที่สมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ หรือเห็นคือเห็นชอบร่วมกัน ยินยอมที่จะปฏิบัติตาม ซึ่งโดยปกติแล้วค่านิยมส่วนบุคคลมักจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม แต่ก็ไม่แน่เสมอไป ในกรณีที่ค่านิยมส่วนตัวไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม บุคคลนั้นอาจจะได้รับโทษหรือไม่ ขึ้นอยู่กับค่านิยมส่วนตัวของบุคคลนั้นมีผลกระทบต่อค่านิยมของสังคมมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้แบ่งแยกค่านิยมเกี่ยวกับตนเองออกเป็นรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง
- 1.2 ความอดทนอดกลั้น
- 1.3 การพึ่งตนเอง
- 1.4 การประหยัดและอดออม
- 1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล
- 1.6 ความรับผิดชอบ
- 1.7 ความรักเกียรติ
- 1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง
- 1.9 ความสุภาพและมีมารยาทดี
- 1.10 ความซื่อสัตย์
- 1.11 การครองตัวของสตรี
- 1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี

- 1.13 การศึกษาหาความรู้
- 1.14 ความศรัทธาในการทำความดี
- 1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต
- 1.16 การรักความสัตย์จริง
- 1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย
- 1.18 ความเคารพเชื่อฟัง
- 1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 1.20 ความภูมิใจในตนเอง
- 1.21 การต่อต้านสิ่งเสพติดและอบายมุข

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม เป็นค่านิยมที่คนในสังคมเห็นพ้องกัน และยอมรับปฏิบัติตามสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จนอาจกลายเป็นวัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมด้านสังคมทำให้เกิดความรัก ความสัมพันธ์ในสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ ผู้วิจัยแบ่งเป็นประเภทย่อย ๆ ดังนี้

- 2.1 ความสามัคคี
- 2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 2.3 ความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
- 2.4 ความรักในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย
- 2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย
- 2.6 ความรักเอกราชของชาติไทย และภูมิใจในความเป็นไทย
- 2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ
- 2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม
- 2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้อื่นสูงกว่าตนในสังคม
- 2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม

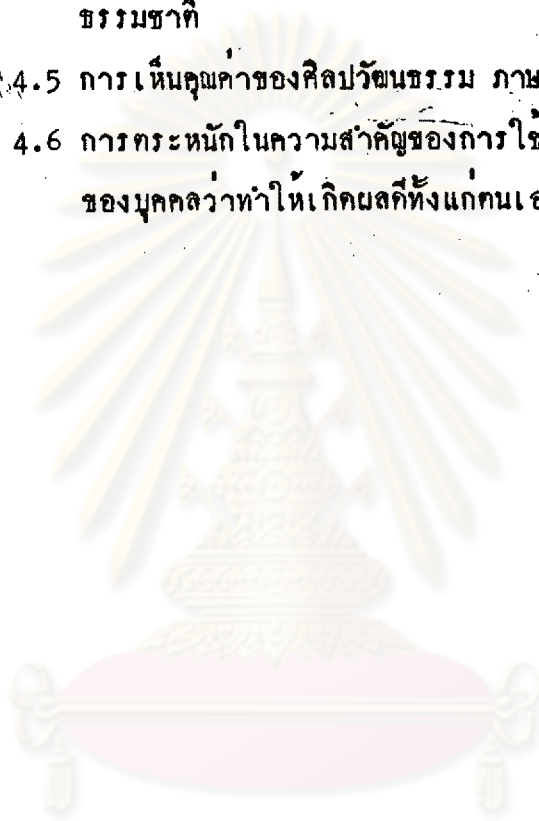
- 2.13 ความเคารพในสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น
- 2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสรีภาพ สมรรถภาพ และภราครภาพ ให้เกิดขึ้นในสังคม
- 2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม ในข้อนี้ผู้วิจัยได้รวมเอา ค่านิยมด้านจริยธรรมและศาสนาไว้ด้วยกัน เนื่องจากลักษณะของค่านิยมทั้งสองมีความใกล้เคียงกันมาก ค่านิยมทางด้านนี้เป็นค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรม เช่น ความเมตตาคุณ ความกตัญญูคุณ ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น และเป็นค่านิยมในความเชื่อ ความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือจุดมุ่งหมายอันสูงสุด ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้คือ :

- 3.1 ความมีจิตใจเมตตาคุณ และโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น
- 3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ
- 3.3 ความกตัญญูคุณเวทีก่อผู้มีคุณ
- 3.4 ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว
- 3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้ และไม่ประมาท
- 3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์
- 3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต
- 3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านความชั่ว
- 3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรม และประเพณีทางศาสนา

4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม เป็นค่านิยมที่ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สภาพธรรมชาติที่สวยงาม และเน้นให้เห็นถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี ตลอดจนการใช้ภาษา สำนวน โวหาร และถ้อยคำในบทกวีให้ไพเราะ งดงาม และเหมาะสมกับฐานะของบุคคล เพื่อให้เกิดความงามแก่ตัวบุคคล และกับผู้อื่น ซึ่งแบ่งเป็นหัวข้อในการวิเคราะห์ดังนี้

- 4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต
- 4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น
- 4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดีงาม
- ๘ 4.4 ความรักธรรมชาติ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ
- ๙ 4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี
- 4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย